

Vi var jo pionerer...

Ishockey i Esbjerg i 1940'erne og 1950'erne

Af Niels Grinderslev

Ind- og anledning

Den esbjergensiske ishockeys historie er ganske kort. Ikke kedelig - snarere tværtimod - den rummer talrige fortællinger om store og små oplevelser på isen, op- og nedture, sportslige og menneskelige succés- ser og fiaskoer, sorger og glæder. Den er kort forstået på den måde, at det kun er ganske kort tid siden, man begyndte at spille ishockey i Esbjerg. Særligt i de traditionsrige skøjteklubber i København, men også i andre jyske byer, havde man, da esbjergenserne begyndte, spillet ishockey i en kortere eller længere årrække. Man havde sågar, inden den første kamp blev spillet i Esbjerg, haft et landshold med til VM i Stockholm og dér indkasseret store nederlag, eksempelvis 1-25 mod Østrig og 0-47 (!) mod Canada.

I flere europæiske lande havde man siden århundredeskiftet spillet enten bandy eller ishockey, og i slutningen af 40'erne og starten af 50'erne, da ishockey i Esbjerg var noget nyt og næsten ukendt, havde spillet i eksempelvis Sverige allerede udviklet sig til en storidret.

Med udgangspunkt i en mangeårig fascination for dette hurtige, flydende spil, som for mig rummer alt hvad man kan ønske sig af en holdsport, er det mit ønske at fortælle historien om hvorledes ishockeysporten udviklede sig i Esbjerg fra den spæde start, til man

endelig, næsten femten år efter idéen om at starte ishockey i Esbjerg var blevet lanceret, var klar til at tage hul på den første sæson på Danmarks første kunstfrosne skøjtebane.

For mig at se markerer anlæggelsen af den kunstfrosne skøjtebane i 1959 indledningen på en ny epoke, og jeg har derfor valgt at lade overgangen til denne bane sætte punktum for hvad man kunne kalde første kapitel i den esbjergensiske ishockeys historie. I hele perioden hører ishockeyspillet hjemme under Esbjerg Skøjteklub og først i 1960'erne foretages en deling mellem ishockeyspillerne og kunstskøjteløberne. Klubfællesskabet betyder, at en væsentlig del af artiklen beskæftiger sig med interne forhold i Skøjteklubben og andre aktiviteter, som ikke direkte har ishockeymæssig relevans.

Undervejs vil jeg forsøge at finde årsagen til, at man i sin tid begyndte at spille ishockey i Esbjerg. Hvem var det, der startede og hvorfra stammer idéen? Hvorledes var spillet og dets vilkår, og hvem var de første spillere?

Det overordnede mål vil være at søge at vurdere pionertidens betydning for den senere udvikling og navnlig for det niveau spillet og klubben har nået i dag.

Skøjteklubben startes

Skøjteklubben Esbjerg blev dannet ved den stiftende generalforsamling 24. januar 1940.

Baggrunden for oprettelsen af en skøjteklub var, at en ikke-færdiggjort skøjtebane ved Stormgade skole lå hen uden at være anvendelig til skøjteløb. En flok skøjteinteresserede satte derfor banen i stand, men det viste sig ikke at være i kommunens interesse fortsat at vedligeholde banen, og skøjteentusiasterne dannede derfor Esbjerg Skøjteklub med det erklærede formål at: »...fremskaffe en Skøjtebane samt at højne Skøjtesporten her i byen, da dette var og efter vor Mening stadig er meget paakrævet.«

Klubben fik tilladelsen til at benytte Stormgade skoles faciliteter, samt bevilling på lys og vand, men ikke alle var tilfredse med nyskabelsen. Selv om skøjteklubben havde forpligtet sig til at vedligeholde banen og kun havde lov til at tage entré hverdage efter kl. 18 samt søndag eftermiddag, viste klubbens krav om entré og betaling for medlemskab sig at vække harme hos en del af byens befolkning. En særdeles ivrig læserbrevsskribent beskyldte klubben for ikke alene med sine krav om entré og kontingent at henvise byens økonomisk dårligt stillede unge til: »...dybe, farlige lergrave, som bl. a. Politiet advarer stærkt imod.«

»Den Gammelkloge«, som han valgte at kalde sig, fandt også, at klubben med sin frivillige arbejdskraft underminerede et i forvejen svækket marked for håndværkeres arbejdskraft. I virkeligheden forholdt det sig dog sådan, at kommunen i første omgang overhovedet ikke ønskede at istandsætte banen, og at klubben derfor blot udførte et stykke arbejde, som ellers ikke ville være blevet gjort.

Med hensyn til spørgsmålet om kontingent og entré, så var disse fra starten sat så lavt at

det næppe har kunnet holde mange fra at benytte klubbens bane.

Banespørgsmålet melder sig

Den 14. februar 1940 var skøjteklubben parat til at afholde sin første opvisning med deltagelse af løbere fra Esbjerg og Varde. For at skabe de rette rammer lejede man Falcks kastrofelysning, samt et højtaleranlæg, og det blev vedtaget at afkræve eventuelle tilskuere entré. De således indkomne midler skulle anvendes til at betale rejsegodtgørelse til deltagerne fra Varde, som udover godtgørelsen også skulle kunne bydes på kaffe i forbindelse med opvisningen.

Esbjerg Skøjteklub var en realitet, men allerede ved indgangen til klubbens anden sæson i efteråret 1940 meldte et ganske alvorligt problem sig. Et problem, som de følgende år skulle lægge beslag på hovedparten af skøjtebagmændenes kræfter, og som også 18 år senere skulle vise sig at blive medvirkende årsag til at klubben midlertidigt måtte nedlægges. Det var spørgsmålet om en »klubbens egen bane«, som havde meldt sig.

Af årsager, som det via det forhåndenværende kildemateriale ikke er lykkedes at fastlægge, var det ikke længere muligt at benytte banen ved Stormgade skole og et tilbud fra Esbjerg Tennisklub om at leje banerne ved Strandskoven viste sig, at være for stor en økonomisk satsning til at man turde vedtage denne løsning. Sagen var, at Tennisklubben forlangte 300 kr. for leje af klubbens baner. Disse penge skulle betales 15. september, men lejemålet skulle først gælde fra 10. december. Skøjteklubben kunne således risikere, at få en udgift på 300 kr. i en sæson, hvor de slet ikke eller kun ganske kortvarigt

kunne benytte banerne, hvilket sandsynligvis ville kunne vælte klubben rent økonomisk.

Andre tilholdssteder blev foreslået, men bestyrelsen enedes om at forsøge at leje en grund i Havnegade, idet man fandt, at denne var den bedst beliggende. Det kan dog ikke være lykkedes klubben at leje denne grund, for på generalforsamlingen d. 19. november 1940 udtalte formand Kristen Nielsen at: »...det ikke var et særligt lyst Aar for Skøjteklubben.« Samtidig understregedes det dog, at der ville blive gjort alt for at skaffe en skøjtebane og i første omgang ville der blive sat bænke op ved Fovrfeldt Sø så: »...Skøjteløberne kunde sidde ned og spænde Skøjterne paa.« Denne beslutning medførte, at man vedtog, ikke at opkræve kontingent i januar 1941, men i stedet vente til november. Samtidig blev det på generalforsamlingen atter drøftet hvorledes man kunne skaffe en »rigtig« bane. Stadion blev foreslået, men det blev vedtaget, alligevel at leje Tennisklubens baner. For at skaffe midler til banelejen, blev det nødvendigt, at lade såvel nye som gamle medlemmer erhverve et særligt adgangskort til de nye baner. »Gamle« medlemmer kunne slippe med at skulle betale for dette, mens nye medlemmer først måtte tegne almindeligt medlemskab af klubben. Prisen på det særlige adgangskort siger, i sammenligning med den normale kontingentsats noget om, at dette kun var for de virkelige entusiaster, kortet kostede nemlig 5 kr for voksne og 3 kr. for børn. Den relativt større pris for børn kunne tyde på, at man ikke var særlig interesseret i, at have alt for mange børn rendende på tennisbanerne.

Hvorvidt tennisbanerne nåede at blive brugt til skøjteløb denne sæson vides ikke,

men det anses for usandsynligt. På bestyrelsesmødet d. 8. januar 1941 vedtoges det nemlig at indrykke en annonce med følgende ordlyd:

»Skøjteklubben aabner Skøjtebane på Stadion i Morgen Søndag Kl 9½.
Entre Voksne 25 Øre Børn 10 Øre. Medlemmerne kan løse Adgangstegn for Sæsonen for en Pris af 3 Kr for Voksne 1 Kr for Børn. Medlemskort og Adgangstegn kan faas på Stadion. Misbrug af Medlemskort og Adgangstegn vil medføre Slettelse.«

Mod en leje på indledningsvis 100 kr., samt alle entréindtægter indtil 400 kr., var det således lykkedes skøjteklubben at få lov til at benytte stadion til skøjteløb resten af sæsonen.

Allerede ved indgangen til den følgende sæson meldte banespørgsmålet sig dog igen. På grund af klager over, at fodboldbanen havde taget skade af de store mængder vand, mente man i skøjteklubbens bestyrelse ikke, at det ville kunne lade sig gøre på ny at leje stadion, og man søgte derfor endnu en gang om tilladelse til at benytte banen ved Stormgade skole. Denne tilladelse gav kommunen, men da pladsen på det tidspunkt var optaget af den tyske værnemagt, måtte man, inden man kunne tage banen i brug, forespørge tyskernes øverstkommanderende om muligheden for at få banen ryddet og istandgjort inden vinterens komme. Således udstyret med en bane samt Falcks slanger til overrisling var »Esbjerg Skøjteklub«, som den nu på grund af blandt andet lokalpressens problemer med det tidligere navn var blevet døbt, klar til sin 3. sæson.

De følgende sæsoner arbejdedes stadig videre med at finde andre egnede skøjtebaner end arealet på Stormgade skole, blandt andet lejedes i sæsonen 42-43 sideløbende med skolen også et areal på tennisbanerne, og sammen med håndboldklubben fandt man fælles fodslag om at forsøge at erhverve et areal i Strandskoven mellem den nuværende Grådybskole og 4. maj kollegiet. Denne plads kunne om sommeren benyttes af håndboldspillerne og om vinteren agere skøjtebane. Bestræbelserne skulle vise sig fornuftige, for retten til brug af Stormgade skoles bane var ligeså usikker som isen på Forvfeldt Sø og forud for sæsonen 1943-44 fandt man det end ikke værd at forsøge at ansøge om brugen af skolens areal. Behandlingen af ansøgningen om området i Strandskoven gik dog endnu ganske trægt, og man valgte derfor at søge om lov til igen at benytte tennisklubbens baner.

Ishockey introduceres

Skøjteklubbens problemer synes i denne periode ikke at have været af nogen særlig vigtighed for kommunen, hvilket - især hos klubbens formand - mødte en vis forståelse. Flere steder ser man i klubbens forhandlingsprotokol henvisninger til at man »...i en tid som denne...« eller »...under disse omstændigheder...« ikke har kunnet forvente luksuriøse tilståelser som egen bane eller sågar vandslanger. Krigens faktum har været erkendt, og der ligger i referaterne en nærmest implicit fornemmelse for, at krigen skulle overstås før det for alvor kunne blive skøjteklubbens tid. Indtil videre havde alle egne og mere vigtige spørgsmål at tage stilling til.

Forud for generalforsamlingen på Grundt-

vigs Hus 29. november 1944 var skøjteklubbens bestyrelse af sine medlemmer blevet opfordret til at »...holde ud til de gode tider kommer«, noget som kun vanskeligt lod sig gøre. Sæsonen 1943-44 havde været præget af korte perioder med frost, og desuden var et selvkonstrueret læhegn omkring skøjtearealet på tennisbanerne blevet ødelagt i en storm. Gå-på-mødet var derfor ikke stort, og det gjorde ikke tingene bedre, at spørgsmålet om baneforhold endnu engang var blevet gjort til bureaukratisk kastebold mellem Esbjergs offentlige instanser og de involverede klubber. På generalforsamlingen måtte man modstræbende enes om at forsøge at generhverve Stormgade Skole, hvilket syntes usandsynligt, eller at få lov til igen at skøjte på Fovrfeldtsøen ved Hjertingvej.

I alle tilfælde et tilbageskridt fra tidligere sæsoner. Først efter adskillige dage med frost og harmdirrende læserbreve kunne man i lokalpressen annoncere, at kommunen havde givet lovning på at klargøre Fovrfeldt Sø til skøjteløb. Søen var ikke uproblematisk, fordi isen sjældent var så tyk, at man kunne færdes på den med hestekøretøjer og dermed rydde den for sne, men fra skøjteklubbens side var der stor velvillighed til at forsøge - med skovle - at rydde et område så skøjteløb blev muligt.

Efter i 1945 - 46 at have oplevet en hel sæson hvor skøjtesporten i Esbjerg øjensynligt lå stille, kom der i november 1946 igen gang i bestræbelserne på at få en skøjtebane, og denne gang var man beredt på at gå til sagen med hævet lanse. I referatet fra bestyrelsesmødet 11. november 1946 hedder det at: »...nu skulde der igen tages fat for at faa en Bane da man ikke længere kunde finde sig i

det Forhold at Skøjtesporten stadig laa brak fordi man ingen Bane havde.«

På samme bestyrelsesmøde drøftedes for første gang oprettelsen af »...et eller flere Ishockeyhold«, men dette blev henlagt til efter løsningen af det altoverskyggende problem med at få egen bane. Allerede i 1946 er der altså tanker fremme om at påbegynde ishockey i Esbjerg, og hvad man på dette tidspunkt ikke vidste var, at løsningen på banespørgsmålet nu lå inde for en meget overskuelig fremtid, idet kommunen i løbet af en måned viste sig at kunne godkende planerne om at lade skøjteklubben overtage et areal i Strandskoven. Aftalen blev, at kommunen forpligtede sig til at opsætte læhegn omkring pladsen, mod at skøjteklubben selv forestod planeringen samt den øvrige klargøring af grunden, såsom opstilling af vandpumpe og lignende. Dette tilbud tog man fra skøjteklubbens side imod med fremstrakte arme, og allerede på klubbens generalforsamling d. 4. december 1946 udtrykte formanden sin optimisme i forhold til allerede i indeværende sæson at kunne tage banen i brug. Senere skulle optimismen vise sig overdrevet, idet banen først stod klar i starten af 1948.

På generalforsamlingen redegjordes ligeledes for planerne »...med hensyn til baade Kunstløb og Ishockey...«. Af referatet ses det, at ishockey, omend i uorganiseret form, har været spillet, og måske allerede har været mere populært end kunstskøjteløb, idet det i referatet hedder at en inddeling af den kommende skøjtebane drøftedes: »...saaledes at ogsaa Kunstskøjteløberne ogsaa kunde faa deres lille Plet at træne paa.«

Den 25. januar 1948 var Esbjerg Skøjteklub klar til for første gang at kunne tilbyde med-

lemmerne skøjteløb på klubbens egen, permanente bane. Permanent i den forstand, at det nu var slut med uvisheden om, hvor næste sæson man skulle foregå, og om der overhovedet ville blive bevilliget en bane. Stadig var det dog naturkræfterne, som bestemte hvor ofte banen kunne tages i anvendelse og sådan skulle det forblive endnu nogle år. Premierer på den ny bane blev heller ikke den forventede succes, idet vejret pludselig skiftede fra frost til tø og sne. Det lykkedes dog at rydde en del af banen og løbe lidt, og allerede weekenden efter var man mere heldige og kunne holde banen åben fra lørdag eftermiddag til søndag aften.

Ugen før premieren havde man på et bestyrelsesmøde fremlagt den nyeste dommerbog for kunstskøjteløbsdommere, samt spilleregler for ishockeyspillet og den tidligere omtalte opdeling af skøjtebanen var nu en realitet. En del af banen var blevet afspærret til brug som »træningsbane« for kunstskøjteløberne. Kun de af foreningens løbere, som trænede i kunstskøjteløb, kunne erhverve de særlige ugekort, som gav adgang til det afspærrede område og børn kunne kun, såfremt de havde vist »...Anlæg og lyst til Figurløb«, få tilladelse til at bruge denne særlige del af banen. Endelig var klitskøjter på det strengeste forment adgang til træningsbanen. Denne type skøjter var blandt kunstløberne upopulære, fordi de skar dybere i isen end almindelige skøjter og dermed gjorde den svær at løbe figurløb på.

Betydningen af, at skøjteklubben nu havde fået sin egen bane, skal på ingen måde underdrives. Alene det faktum, at man nu ikke på ethvert bestyrelsesmøde og generalforsamling behøvede at skulle drøfte det lidet

i den kommende Saison.

H.B.

Mandag d. 1/1 1951 Aabnedes Banen i Strondskolena efter et stort stykke arbejde med at fjerne Sne som vi havde faaet rigelig af. Banen var godt besøgt, selv om der ikke havde været nogen anelse i Avisen, paa grund af det ustabile Vejer og Sneen knap var som den burde være. Sagen efter saa der alle 10 cm Sne som skulde fjernes og saadan gik det i 5 Dage saa kom Vøregnet og vi maatte lukke var vi gjøde i Maalst om snat at kunde aabne igen. Men ikke før d. 29/1 fik vi aabnet igen og maatte lukke igen Sagen efter paa grund af Vi d. 31/1 kunde vi ikke aabne selv om det kun var med meget lidt Frost. Trods alt fik vi en Tøndag ud af det hvor vores Lige startede Ishockey hold havde deres første Kamp mod Flerning som Flerning vant efter omkøp 9-6. Forstod det lige med 5-5. Der varre maatte vi ikke lukke Banen d. 1/2 paa grund af Vi og fik ikke aabnet senere nogen god Saison. Her der so ikke været men vi lever i Maalst paa en bedre til næste Aar.

H.B.

Torsdag d. 12. April 1951.

flatterende spørgsmål om, hvorledes man skaffede sig et sted at udøve sin sport, syntes at sætte sit præg på klubben. Nu havde man et fast tilholdssted, og man kunne koncentrere sig om vigtigere opgaver som unionsarbejde og lignende. Esbjerg Skøjteklub skulle tages alvorligt, hvilket ses af formandens beretning på generalforsamlingen forud for sæsonen 1948-49. Her beklagedes medlemmernes manglende deltagelse i klubbens praktiske gøremål og det påpegedes at: »...naar en forening som Esbjerg Skøjteklub selv har Bane er der noget at gøre hele aaret.«

Knap havde den første ekstatiske stolthed over nu at være en klub med egen bane dog lagt sig, før man måtte ud i endnu et politisk slagsmål. Denne gang om retten til at kunne råde over banen i alle årets 12 måneder.

Den foregående sommer havde skøjteklubben lejet banen ud til håndboldklubben, og på den måde skaffet midler til banens vedligeholdelse; en model man også fremover havde tænkt sig at ville benytte. I en tid med ustadige vintre og få »løbedage« var lejen af banen en god og solid indtægt til klubkassen. Det viste sig dog snart, at Esbjergs borgmester ville det anderledes. I august 1949 modtog skøjteklubben en anmodning fra kommunen om at få overdraget banen til brug som sportsplads for Vestre Skole. Kommunen var i en situation med mangel på fritidsfaciliteter, og man mente, at når skøjteklubben alligevel ikke brugte banen om sommeren, så kunne man ligeså godt lade andre drage nytte af den. Heri var man fra skøjteklubbens side naturligt nok uenig. Skøjtefolkene så klubbens eneste faste indtægt truet og vedtog at afslå kommunens anmodning eller: »...i værste Fald at søge at faa en Erstatning af Kommu-

nen...«. Klubbens forhandlinger med borgmesteren og skoledirektøren mandede sluttelig ud i, at borgmesteren påpegede, at sagen fra skøjteklubbens side »...ikke kunde afvises...«, og således endte det med at børnene fra Vestre Skole, mod erstatning og mod at aflevere pladsen i samme stand som modtaget, fremover fik lov at dyrke skoleidræt på skøjtebanen hvert år fra 1. april til 31. oktober. De følgende år skulle vise, at aftalen aldrig blev tilfredsstillende for skøjteklubben, da banen aldrig afleveredes i en sådan tilstand, at den umiddelbart kunne bruges som skøjtebane.

Med sveller og svejsehandsker

1949 var året, hvor Skøjteunionen blev delt i en ishockeyunion, samt en union for kunst- og hurtigløb. Denne deling blev fra Esbjerg Skøjteklubs side beklaget, idet man mente at en sådan deling ville kunne føre til en splittelse af skøjtesporten. Præcis hvor stor en betydning denne splittelse af unionerne havde for de problemer, som senere opstod mellem ishockey og kunstløbsinteresserede i Esbjerg er svært at bedømme. Sikkert er det imidlertid, at bekymringen skulle vise sig begrundet.

For de ishockeyinteresserede skøjteløbere i Esbjerg skete det glædelige, at en ung mand og ishockeyspiller fra Rungsted kom til byen. I København havde man qua de noget ældre skøjteklubber som f.eks. KSF og Rungsted et større kendskab til ishockeyspillet, og Hr. Foldmond, som manden - der var i Esbjerg for at aftjene sin værnepligt - hed, tilbød ved sin ankomst sin assistance som ishockeyinstruktør, hvilket man fra skøjteklubbens side

hilste velkommen. Esbjerg havde fået sin allerførste ishockeytræner.

Samme sæson forsøgte ishockeyspillet for første gang i Esbjerg anvendt som middel til social disciplinering, dog uden større held. Ved sæsonens slutning kunne man se tilbage på et vellykket år med stor tilslutning fra byens skøjteinteressede. Kun eet problem havde man haft nemlig at: »...en klike af unge Mennesker satte alle Hensyn til side og forsøgte, alle Reglementer til trods, at gennemføre den evindelige legen Salt...« »Salt«, som var fangeleg på skøjter, synes at have været enhver seriøs, voksen skøjteløbers mareridt, og fra klubbens side mente man, via tilbud om ishockey, at kunne »tæmme« de unge, og man indbød derfor til informerende møde på Parkhotellet. Problemet var, at de unge ikke sådan lod sig tæmme, og der mødte således ikke en eneste op til det ellers velmente arrangement. En egentlig løsning på problemet blev derfor udsat til skøjteklubbens næste generalforsamling, hvor man tilsyneladende heller ikke kunne finde nogen kreativ udvej og derfor i stedet satte trumf på med forbud mod »...alt legen Salt...« - og indførelse af ishockey for de unge så de »...der kan faa lov at bruge deres Kræfter.« Samtidig fandt man tiden moden til at kræve, at alle voksne brugere af banen nu skulle udskifte de forhadte klitskøjter med »rigtige« skøjter. Børn måtte, sandsynligvis på grund af at de ikke vejede så meget, stadig gerne benytte klitskøjterne.

I løbet af sommeren havde man foretaget en udvidelse af skøjtebanen med henblik på anlæggelse af en ishockeybane, og den 31. januar 1951 afvikledes den første ishockeykamp i Esbjerg med deltagelse af et udenbys hold. Modstanderne var fra Herning, hvor

man på dette tidspunkt allerede havde spillet ishockey siden 1947, og gæsterne vandt da også kampen 9-6 efter omkamp. Den ordinære kamp var endt 5-5 og i et avisreferat hedder det at: »Herningenserne virkede langt mere rutinerede end esbjergenserne og forstod sammenspillets kunst, men til esbjergspillernes ros skal siges, at de gik uimponeret og energisk til opgaven.« Pressens generelle kendskab til regler og materiale vidner i øvrigt om, at ishockeyspillet var i sin spæde vår. En episode med stor betydning for kampens udfald beskrives af referenten således: »- Herning fik dog et mål underkendt, fordi dommeren, Hugo Madsen, Herning, fløjtede inden *pub'en* havde fået det sidste skub ind over målstregen.« Referatet af kampen fortæller endvidere en historie, som er kendetegnende for perioden, idet det som slutbemærkning nævnes, at: »Hernings bedste spiller var anføreren, den kendte fodboldspiller Palle Poulsen.«

På grund af dårligt vejr blev kampen sæsonens eneste, man måtte lukke banen og fik ikke åbnet igen før næste sæson. Alligevel var kampen vigtig, idet den markerede, at man, omend på noget spartanske vilkår, var kommet i gang. Man var startet fra et spillemæssigt og materialemæssigt nulpunkt, og op gennem halvtredserne levede man efter »de forhåndenværende søms princip«. Banen, man spillede på i Strandskoven, var eksempelvis afgrænset ved hjælp af jernbanesveller, man havde sat op som bander. Umiddelbart bag disse sveller, som man havde pakket med sne udefra, for at give banderne stabilitet, stod publikum, og i dag vil man synes, at det må have været forbundet med stor fare på grund af vildfarne pukke, men dengang for-

holdt det sig sådan, at spillerne ikke formåede at løfte pucken de 30 cm, som skulle til for at slå den ud blandt publikum.

I begyndelsen var det kun de allerfærreste, som havde ishockeyskøjter. Man klarede sig med kunstløberskøjter, og nogen havde sågar kun skøjter af en type, som kun bestod af en løs klinge, som skruedes under et par vandre- eller skistøvler med en skruenøgle, et system som aldrig virkede tilfredsstillende, fordi klingens hurtigt løsnedes og gang på gang måtte spændes. Senere fik flere og flere ishockeyskøjter eller det næstbedste - bandyskøjter. Bandy-skøjter minder meget om ishockeyskøjter, og så kunne de købes hos Bang-Knudsen, som var datidens esbjergensiske leverandør af de få ishockeyrekvisitter, det kunne lade sig gøre at skaffe. Desværre hørte ishockeystokke i starten af halvtredserne ikke til Bang-Knudsens sortiment og i stedet måtte man derfor bestille stokke direkte fra Sverige. Stokkene var dengang temmelig bløde, og blandt andet derfor kunne man ikke skyde ret hårdt. Trods kvaliteten var stokkene dog ganske dyre, og spillerne måtte derfor drage betydelig omsorg for hver deres stok, den kunne nemlig ikke uden videre erstattes. Det huskes, at man gjorde sit for at beskytte stokkene mod at brække, blandt andet ved at vikle isoleringsbånd omkring »bladet«, og skete det alligevel at en stok brækkede, så viklede man bare endnu mere isoleringsbånd omkring. En gruppe unge drenge som startede med at spille ishockey i Esbjerg Skøjteklub i 1954, talte en dreng, hvis far var indehaver af en møbelfabrik. Faderen, Ole Wiberg Jørgensen, som selv senere blev bestyrelsesmedlem i skøjteklubben, lavede en stok til hver af disse dren-

ge, og han lavede dem af sengetræ, hvilket gjorde dem så tunge, at knægtene knap kunne løfte dem. Til gengæld var de robuste, de holdt 2-3 sæsoner, og en af »drene« husker, at da de endelig fik en rigtig ishockeystok, kunne de skyde hårdere end alle andre, fordi de var vant til de tunge sengetræstokke.

Når bane, skøjter og stokke var tilvejet bragt, var man klar til kamp, og hvad der kom derudover var i halvtredserne helt op til den enkelte klub og spiller. Mange ishockeyspillere var om sommeren aktive fodboldspillere og fandt hurtigt ud af, at skinnebansbeskytterne også kunne gøre gavn på skøjtebanen. Derudover forsøgte man efter bedste evne at stoppe sig ud med gamle tæpper eller aviser, som kunne tage nogle af de stød, som ishockeyspillet også dengang kunne give. John Nielsen, som vogtede Esbjergs mål i halvtredserne og adskillige år frem, var, da han startede, kun beskyttet af et par svejsehandsker og nogle aviser omkring benene over et par kunstløberskøjter. Dengang var det almindeligt, at det var den som var dårligst til at stå på skøjter, som blev målmand, og Nielsen fik altså det ærefulde hverv i Esbjerg. Efter kort tid fik man dog den idé at købe nogle brugte benbeskyttere hos den nærvedliggende cricketklub, en investering som givet har sparet John Nielsen for en række knubs og blå mærker.

Frem mod slutningen af halvtredserne blev materialerne en smule bedre, og blandt andet fik alle spillerne benskiner. Men da den kunstfrosne bane kom i 1959 indså man, at udstyret var helt utidssvarende. Halvdelen af de benskiner, man havde benyttet på banen i Strandskoven, var lavet af papmaché og

kunne kun bruges i frostvej. I regnen og smeltevandet på den kunstfrosne bane var disse skinner intet værd og man måtte skaffe nye.

Planer om en kunstig bane

Sommeren 1951 blev en prøvelse for klubånden hos entusiastene i Esbjerg Skøjteklub. Aftalen med Vestre Skole om benyttelse af banen til boldspil i sommerhalvåret forløb ikke tilfredsstillende og endnu i april 1951 havde skolefolkene ikke gjort banen i stand efter sidste års brug. Banespørgsmålet var dog for en gang skyld ikke klubbens største problem.

Den 12. april brændte det klubhus, som medlemmerne ved hjælp af frivillige hænder havde bygget, ned til grunden, og alt hvad huset indeholdt brændte med det. Det drejede sig blandt andet om en af klubbens eneste indtægtskilder, højtaleranlægget samt slangerne til brug ved overrisling af banearealet. En kortslutning havde forårsaget branden, som medførte en betydelig klubmoralsk krise hos flere af bestyrelsens bærende kræfter. Man var i tvivl om, det ville kunne lykkes endnu engang at skulle starte på en frisk i forhold til, med en økonomisk ballast på bare 200 kr., at skulle skaffe et nyt klubhus, men hér viste den mangeårige formand, Kristen Nielsen, sit overskud og overbeviste straks tvivlerne om, at det blot var et spørgsmål om at komme i gang. Med formandens smittende gå-på-mod i ryggen gik man i gang med at skaffe midler til bygningen af klubbens nye tilholdssted og i løbet af sommeren stod et klubhus i »forbedret og mere praktisk indrettet skikkelse« færdigt. Trods den foregående sæsons korte varighed og sommerens mod-

gang, så man nu med fortrosthed på den kommende sæson. Sportsligt ønskede man at satse på såvel ishockey som kunstløb og for at give de seriøse løbere optimale betingelser, valgte man at dele klubben i to afdelinger: een for menige medlemmer på samme vilkår som hidtil og een for »aktive medlemmer«. Disse kunne, mod erhvervelse af et særligt medlemskort til 1 kr., få adgang til at træne på en afspærret del af banen, samt adgang til omklædningsrum. De grundige forberedelser kunne dog have været sparet, for sæsonen 1951-52 bød, trods overrisling af banen så snart den mindste lejlighed bød sig, ikke på en eneste åbningsdag på skøjtebanen. Vejret havde været for varmt og for ustadigt, og i det øvrige Jylland havde tendensen været den samme. Heller ikke den følgende sæson blev nogen succes, og på et bestyrelsesmøde 1. december 1953 foresloges for første gang at undersøge mulighederne for anlæggelse af en kunstig, indendørs skøjtebane. Der havde tidligere, i Horsens, været gjort forsøg med at skøjte indendørs i byens frysehus, og trods det yderst begrænsede baneareal (10 gange 14 m) havde banen haft uovertruffen tilstrømning og idéen om indendørsbaner havde under alle omstændigheder vundet indpas. På den følgende generalforsamling fremhævedes derfor alle gode grunde til at anlægge en indendørsbane i Esbjerg. Blandt andet havde man accepteret det som et faktum, at vintrene på Vestkysten sjældent stod mål med skøjteentusiasternes forventninger. Hertil kom, at man andre steder i stigende grad var gået over til at benytte rulleskøjter, hvilket ifølge esbjergensiske skøjteformand var forkasteligt. Han fandt det ikke rimeligt, at man i et land som Danmark ikke:

»...kunde holde Skøjtesporten i Arv naar man i mange sydlige Lænder havde de beste forhold at dyrke Skøjteløb paa grundet deres indendørsbaner.« Nielsen, som var vidende om, at man i København gik med planer om et baneprojekt til 6 millioner kr. (!), havde endvidere indhentet et tilbud på en kunstig bane med en størrelse på 25 gange 50 m. Anlæggelse af en sådan bane ville koste i alt ca. 320.000 kr. plus leje af lokaler til omklædning osv. Med baggrund i de seneste to isfattige vintre og den deraf følgende pauvre økonomiske situation var det ikke vanskeligt for nogen at forestille sig, at et sådant projekt kunne have lange udsigter. I første omgang måtte man i alt fald sørge for at få betalt de 4000 kr., Dansk Idræts Forbund havde udlånt til genopbyggelsen af klubhuset, tilbage, og da sæsonen 1953-54 viste sig at blive begunstiget med en lang periode med skøjtevej, skrinlagdes planerne om en kunstig bane for en tid.

En stor ishockeysæson

Sæsonen 1953-54 var på mange måder den mest succesrige for skøjteklubben i lang tid, og på klubbens generalforsamling betegnedes sæsonen af formanden i dennes beretning som: »...den hidtil største i klubbens historie.« Som en følge af det gode vejr havde banen været åben i 4 sammenhængende uger, hvilket havde givet gode muligheder for såvel træning som afholdelse af arrangementer, og klubben havde i begyndelsen af februar blandt andet sendt 10 ishockeyspillere til et såkaldt »instruktionskursus« i Horsens. Ved samme lejlighed var der blevet spillet en kamp mellem udvalgte hold fra Jylland og Sjælland, og esbjergspillere havde fået de-

res egen kamp mod Horsens; en kamp som endte uafgjort 3-3 og derfor var med til at styrke esbjergensernes tro på succes ved det nært forestående Jyske Mesterskab i Silkeborg. I det hele taget bød denne februar på et hektisk program for Esbjergs ishockeyhold. Dygtigt belært af de seneste års alt for milde og ustadige vintre gjaldt det at få afviklet så meget som muligt, mens tid og is var. Turen til Horsens havde således fundet sted søndag d. 7., og allerede torsdagen efter, d. 11. var man klar til at tage imod Horsens på egen bane. Efter at have holdt hviledag fredag, var der afgang mod Silkeborg lørdag, for om søndagen at skulle deltage i kampen om det Jyske Mesterskab. På vejen til Silkeborg lagde man vejen forbi Herning og spillede hér en kamp lørdag aften.

Angående kampen mod Horsens d. 11. februar, så fik Esbjergs optimisme forud for det Jyske Mesterskab et knæk, da Horsens noget uhøfligt kvitterede Esbjergs gæstfrihed med et forsmædeligt nederlag på hele 12-5. I en avis anmeldelse af kampen hedder det om Horsens, at: »Deres angreb var gode og sat ind de rigtige steder, ligesom selve deres løbeteknik var så glimrende og gennemført, at Esbjergholdet ikke kunne være med.« Som et plaster på det sportslige sår hedder det endvidere at der blandt Horsensspillerne var: »...udelt tilfredshed med skøjtebanen, som imponerede dem.« Horsensspillerne var formodentlig på dette tidspunkt vante til at spille på Bygholm Sø, og i sammenligning med søisen, som benyttedes dér, samt i de fleste andre jyske byer, var banen i Esbjerg sandsynligvis af god kvalitet. Isens beskaffenhed alene kan dog nok ikke undskylde det faktum, at Esbjergs ishockeyhold på søerne

Ishockeykamp mellem Esbjerg Skøjteklub og et hold fra Horsens. Kampen blev spillet på skøjtebanen bag 4. Maj kollegiet på Gl. Vardevej d. 11. februar 1954. (Foto: Knud Rasmussen. (Esbjerg Byhistoriske Arkiv. B 1866)

ved Silkeborg ikke formåede at opnå en placering ved Jysk Mesterskab, og der skulle gå endnu en sæson, før ishockeyholdet placeredes i det mindste i det jyske ishockeylandskab.

Det skete da man d. 23. januar 1955 tog til Herning, og i en kamp i landspokalturneringen besejrede værterne med 6-4. Sejren var vigtig, fordi den markerede, at landsdelens yngste ishockeyafdeling allerede var på vej

Vi var jo pionerer...

Et glimt fra ishockey-kampen mellem Esbjerg og Silkeborg. Esbjerg tabte 2—5. Ca. 300 tilskuere nød det morsomme og spændende snil i det delikate solskinsvejr.

Kampreferat fra Vestkysten 1955 da Esbjerg for første gang vandt en kamp i landspokalturneringen.

Femten års ønske blev opfyldt for Esbjergs ishockeyspillere

For første gang lykkedes det holdet at vinde en kamp i landspokalturneringen

Ishockey-sporten er af ret ny dato i Esbjerg, men alligevel lykkedes det Esbjerg skøjteklubs hold, der i går spillede mod Herning i landspokalturneringen, at vinde den første sejr i klubbens historie. Dermed blev der opfyldt et gammelt ønske hos de folk, der i de sidste femten år har arbejdet på at skabe et godt ishockey-hold i Esbjerg.

Sejren over Herning blev på 6—4, og resultatet var en stor overraskelse for Herning-spillerne, der selv mente, at de spillede bedre, end de har gjort en lang årrække.

Men Esbjergs sejr var ikke tilfældig. Allerede gennem et par måneder har man forberedt sig til denne kamp med al den form for træning, der overhovedet kan foretages uden is og skøjter. Der er sikkert ikke ret mange klubber, der har ofret så stort et forarbejde på sæsonen, men det viste sig altså at give resultat. Sejren var fortjent, og nu bliver det interessant at se, hvordan Esbjerg vil klare sig i den næste kamp — mod Silkeborg, der sidste år blev jydsk mester.

skar.

ud af rollen som prügelnabe for de mere etablerede hold. Der spilles på dette tidspunkt, foruden i Esbjerg, ishockey i Herning, Silkeborg, Viborg og Horsens, og i Esbjerg var man indstillet på at skulle arbejde hårdt

for at kunne følge med de øvrige jyske hold, hvor man i kraft af større erfaring var teknisk mere velfunderet. De tekniske mangler hos esbjergenserne betød blandt andet en del ansigtsskader, idet spillerne ofte faldt og slog

sig på stokken. I stedet søgte man derfor at kompensere for teknikken ved at være i ekstra god fysisk form, og op til kampen mod Herning havde man gennem flere måneder arbejdet med at opbygge spillernes fysik. I et referat fra kampen hedder det at Esbjergenserne havde: «...forberedt sig til denne kamp med al den form for træning, der overhovedet kan foretages uden is og skøjter.»

Først den 20. januar, efter i mere end to uger uden held at have oversprøjtet banen, kunne man åbne, og bare 3 dage senere skulle kampen mod Herning afvikles. Det var fra alle sider kendt og accepteret, at kampe ikke kunne arrangeres flere uger i forvejen, og man var indstillet på med kort varsel at skulle rykke ud og forsvare klubbens ære. Heldigt var det også, at man nåede at få afgjort kampen for allerede d. 24. januar måtte banen i Esbjerg atter lukkes på grund af tø, og indtil midt i februar var det uvist, om man overhovedet ville få mulighed for at afvikle finalesævnet om det Jyske Mesterskab.

Disse kampe, som blev afviklet på grænsen mellem frost og tø, var et kapitel for sig. Forud for en kamp et af disse år havde man oversprøjtet banen tre dage i træk. Der var blevet sat kunstigt lys op og kampen var gået i gang, da det blev tøvejr. Til sidst var der ganske enkelt ikke længere is på hele banen, hvilket affødte følgende opfordring fra Esbjergs Peter Sørensen til en af sine medspillere: »Spil mig, der er is herovre !«

Begunstiget af flere dage med frost kunne ishockeyspillerne d. 19. februar drage til Silkeborg for dér at møde sidste års vindere af det Jyske Mesterskab. Efter kun et par dages træning på is viste midtjyderne sig imidlertid som en for stor mundfuld for esbjergenserne,

som blev sendt hjem med et nederlag på 6-2. Herefter havde man endnu cirka 14 dage med frost, og det lykkedes at få arrangeret endnu to kampe. D. 23. februar var Horsens på besøg og det lykkedes at vaske den grimme plet fra året før væk og vinde kampen 5-2. Fire dage senere var der revanche mod Silkeborg, men selv hjemmebanefordel var ikke nok til at kunne matche midtjyderne, som denne gang vandt 5-2. Alt i alt havde det, set med ishockeyøjne, været en tilfredsstillende sæson, og på generalforsamlingen forud for den følgende sæson udtrykte skøjteklubbens formand sin tilfredshed med spillernes: »...indsats og gode sportsånd såvel på som udenfor banen.«, samt det forhold at spillerne allerede på det tidspunkt - i slutningen af november - havde påbegyndt konditionstræningen forud for næste sæson. Eneste minus var, at man fra det nationale skøjteforbunds side ikke var blevet tildelt en eneste »repræsentativ hockeykamp«. En sådan tildeling ville have betydet en yderligere blåstempling af banen i Esbjerg og kunne eventuelt have åbnet for større internationale arrangementer på kunstskejteløbssiden, noget man gennem længere tid havde ønsket sig.

Banen trues

Den følgende sæson skulle endnu engang vise sig at være ganske rig på frost, og det lykkedes at få afviklet 5 ishockeykampe med skiftende sportslige resultater. For andet år i træk blev holdet nr. 2 i kampen om Jysk Mesterskab, men en kamp mod Københavns byhold viste, at det endnu ville være noget, inden man ville være på højde med spillerne fra traditionsrige klubber som f.eks. KSF.

På klubbens generalforsamling forud for

sæsonen 1956-57 indtraf en række hændelser, som varslede, at der efter flere relativt gode år nu igen var svære tider på vej, og at det derfor endnu en gang var tid at stå sammen. Samtidig tyder meget på, at der mellem kunstløbere og ishockeyspillere var ved at opstå et modsætningsforhold, som set i lyset af ovenstående kom højst ubelejligt. Formanden berettede med slet skjult sarkasme, at trods kunstløbernes bedre sportslige resultater (blandt andet et Jysk Mesterskab og en 2. plads i herrernes klasse A) var det: »...som sædvanlig ishockey der havde været dominerende«. Lidt senere hedder det under omtale af baneforholdene, som nu gennem en periode ikke har udgjort et problem, at: »...man maatte indstille sig paa i nær fremtid at skulde afgive pladsen til opførelse af et friluftsbad...«

Mærkværdigt nok synes truslen ikke at have fremkaldt den harme man, i hvert fald tidligere, ville have kunnet forvente. Formanden nøjedes med blot at udtrykke sit håb om »...til den tid...« at kunne finde en tilfredsstillende erstatning. Historien vækker mistanke om, at den siddende bestyrelse enten havde siddet for længe og derfor ikke kunne samle kræfterne til endnu et slagsmål om eksistensberettigelse i form af en bane. Måske havde man allerede på nuværende tidspunkt, selv om uoverensstemmelserne ud fra mødeprotokollen endnu ikke syner af meget, travlt med interne stridigheder til at kunne samles om at sikre de fremtidige baneforhold, eventuelt slå til og søge at få den kunstige bane, man tidligere havde talt om.

En tredje mulighed er, at man ganske enkelt ikke tog truslen om at miste banen alvorligt, men set i lyset af tidligere tiders erfarin-

ger burde denne mulighed vel kunne udelukkes. Som det senere vil fremgå, foreligger dog den mulighed, at Kristen Nielsen på dette tidspunkt var i gang med at planlægge anskaffelsen af en kunstfrossen bane, og at han derfor ikke så med den fornødne alvor på kommunens trussel om fratagelse af banen.

Som nævnt synes spliden mellem ishockeyspillere og kunstløbere ikke at være baseret på graverende modsætningsforhold; sådanne er det i hvert fald ikke ud fra klubbens mødeprotokol muligt at opspore. Snarere synes der at være tale om smågnidninger som misundelse og kævl om fordeling af træningstider og lignende. Fakta er dog, at man i mødeprotokollen for første gang siden krigen har bogført en uenighed på generalforsamlingen, omend den kan virke banal.

Gennem de seneste par sæsoner havde man i bestyrelsen haft et ishockeyudvalg, hvis placering var blevet stadig tydeligere. Nu ville skæbnen, at een af medlemmerne af dette udvalg på netop denne generalforsamling havde fremsat et forslag om at vælge en fast træner til ishockeyholdet. Ganske givet et udmærket og letgennemførligt forslag, hvis ikke det var fordi, det forrige punkt på dagsordenen havde været anskaffelse af en træner til kunstløberne og man hér ikke havde kunnet blive enige. Kunstløberne var kommet ind i en ond cirkel forstået således, at man mente, at for at øge medlemstallet måtte der en dyr, udenlandsk træner til, og så længe der var så få kunstløbere, kunne der ikke blive råd til en sådan.

Min påstand er, at man i denne situation fra kunstløbernes side ikke har ønsket, at ishockeyspillerne skulle favoriseres med en træner, og at forslaget derfor er faldet.

Som en slags ydre tegn på de problemer, som var begyndt at melde sig, blev vinteren 1956-57 så mild, at banen overhovedet ikke blev åbnet. Ishockeyholdet kunne derfor kun spille på udebane i de byer, som rent vejr-mæssigt havde været heldigere stillet, og det lykkedes på denne måde endnu en gang at blive nr. 2 i Jylland. Man var gået over til en »alle mod alle« turnering med 2 points for en sejr, og Esbjergs andenplads kom i hus efter en 6-1 sejr over Viborg. På grund af tø blev denne sidste kamp i følge avisreferatet: »...meget rodet, da banen ret hurtigt blev spoleret...«. Silkeborg, som endnu en gang blev Jysk Mester, opnåede »...på grund af trafikforholdene...« ikke at deltage i de afgørende kampe om det danske mesterskab i København.

Stormgade tur-retur

Skøjtesæsonen 1956-57 kan, set med esbjergensiske øjne næppe siges at have været stor, og ved indgangen til næste sæson var inddragelsen af klubbens bane ydermere blevet realitet. På et bestyrelsesmøde i november 1957 meddeltes det, at anlæggelsen af et friluftsbad, på det der tidligere havde været skøjteklubbens område i Strandskoven, var påbegyndt. Samtidig vedtoges det at sende to mand til Malmø dér at deltage i et instruktionskursus under Dansk Ishockey Union. Hovedspørgsmålet på årets generalforsamling var derfor, som det så mange gange tidligere i klubbens yngre dage havde været det, anskaffelsen af en egnet plads til skøjteløb. Nogen umiddelbar løsning på problemet havde man ikke klar, men formanden, Kristen Nielsen lovede, at der ville blive gjort alt for at skaffe en bane, og samtidig benyttede

han chancen til at agitere for det, som nok i denne periode af klubbens historie har været han været hans sande hjertebarn, nemlig den kunstfrosne bane, som een gang for alle ville kunne gøre en ende på det trivielle banespørgsmål, og som samtidig ville kunne bringe Esbjerg Skøjteklub ud af københavnernes skygge. Som een af de to deltagere på ishockeyunionens kursus havde Nielsen i Malmø haft lejlighed til at studere de fornemme svenske forhold. Begejstret kunne han derfor på generalforsamlingen meddele, at han havde ladet udarbejde arkitekttegninger for en udendørs kunstfrosne bane efter svensk model til en pris på 494.000 kr.

Det senere historiske forløb angående anlægget af en sådan bane antyder, at Kristen Nielsen på dette tidspunkt var langt fremme med hensyn til at få de lokale myndigheder med på idéen. Men hér ved den første fremlæggelse af formandens planer blev de fra især klubkasserer Dominicussens side mødt med en god portion vestjysk skepsis, og forløbet af generalforsamlingen tyder på, at den øvrige bestyrelse snarere har ønsket en hurtig, kortsigtet løsning på det umiddelbare baneproblem, end en stillingtagen til formandens projekt, som set på baggrund af klubbens daværende økonomiske og ambitionsmæssige status, ved fremlæggelsen sandsynligvis er kommet bag på den øvrige skøjteledelse.

Den esbjergensiske skøjteformands fremsynethed og ambitionsniveau kan meget vel have været i en klasse for sig, hvilket yderligere understreges af at beslutningen om allerede på dette tidspunkt at søge Esbjerg Idrætspark om tilladelse til at anvende inderkredsen på Esbjerg Cykelbane som skøjteba-

ne. Det er min teori, at Kristen Nielsen allerede året før har været i gang med gøde jorden for et kunstisbaneprojekt, og at hans tilsyneladende letsind overfor truslen mod klubbens bane i Strandskoven kan skyldes dette forehavende. Det har været Nielsens håb, at han på tidspunktet for kommunens inddragelse af Strandskovsarealet ville kunne have den kunstfrosne bane klar til brug. Den tidlige påbegyndelse af anlæggelsen af »Grådybadet« er derfor kommet ganske ubelejligt for skøjteformanden, fordi man nu, i stedet for med udgangspunkt i den gamle bane at kunne koncentrere sig om det nye, ressourcekrævende projekt, igen måtte slås med det banale, men samtidig også ressourcekrævende baneproblem. Et problem som viste sig at stjæle ledelsens opmærksomhed i en grad, så der ikke kunne blive overskud til at tænke i storslåede og langsigtede kunstbaneprojekter.

Klubben var i bogstaveligste forstand blevet sat mere end femten år tilbage, hvilket konkret viste sig da bestyrelsen d. 29. november mødtes på Stormgade skoles sportsplads, hvor man i sin tid var startet. Her skulle man nu atter høre hjemme, og det gjaldt om hurtigt at få de praktiske fornødenheder i form af lys og vand klar til frosten satte ind. Af klubbens protokol fremgår, at tilstedeværelsen i Stormgade skete på skolens betingelser. Man valgte tilsyneladende ikke at involvere kommunen i baneproblemerne denne gang, hvilket kan skyldes, at man fra skøjteklubens side har brugt kommunens overgreb på den tidligere bane som argument for en fremskyndelse af Nielsens projekt, og at man derfor valgte en mere tilbagetrukket tilværelse indtil kunstbanen i så fald var klar til brug.

Skøjteklubben nedlægges

Udviklingen internt i klubben tog nu imidlertid en drastisk og noget uventet drejning, og det skulle derfor til sin tid slet ikke blive Kristen Nielsen, som blev givet æren for den bane, som rent faktisk allerede inden udgangen af 1959 var en realitet.

Placeringen på Stormgade skole kombineret med en relativ mild vinter betød, at Esbjerg Skøjteklub i sæsonen 1957-58 kun havde en bane åben ganske få dage. Som en følge heraf er der i klubprotokollen heller ingen meldinger om sportslige resultater hverken hvad angår ishockey eller kunsløb. Om der overhovedet har været esbjergensisk deltagelse i ishockeykampe dette år vides ikke, og derfor kan der heller ikke umiddelbart gives nogen sportslig forklaring på den interne strid som i foråret 1958 brød ud i lys lue.

D. 2. maj var der, på opfordring af skøjteledelsens kunsløbsfraktion, indkaldt til bestyrelsesmøde med det formål at orientere: »...de øvrige Bestyrelsesmedlemmer hvis indteresse var ischokey saa de var underrettet til den kommende Generalforsamling.« Det, der skulle orienteres om var, at formanden nu havde fået nok af ishockeyfolkene og derfor ønskede: »...en deling af skøjteklubben i en Ischokeyforening og en skøjteløberforening, da det havde vist seg udmulig at samarbejde med Ischokeyspillerne.« På mødet oplyste formanden samtidig, at såfremt det ikke ville kunne lade sig gøre at dele klubben, ønskede han og 2 andre bestyrelsesmedlemmer at trække sig tilbage. Disse to øvrige var identiske med klubbens kasserer, manufakturhandler W. Dominicussen samt sekretæren H.P. Brill, begge kunstskejteløbere og mangeårige medlemmer af bestyrel-

sen. Hvad der præcist forårsagede denne stærke interne frontdannelse vides som nævnt ikke, men det er muligt, at det blot har været spørgsmålet om delingen af banen, som med inddragelsen af banen i Strandskoven havde antaget uløselig karakter. Man havde godt nok, forud for den forestående sæson, fået lov at råde over det areal, som ikke blev berørt af anlæggelsen af svømmebadet, men banearealet var halveret og udøvelsen af ishockeyspillet har været pladskrævende. Ishockeyspillere i aktion kan have virket meget lidt hensyntagende, hvis man som kunsthøber ønskede at træne figurløb. Samtidig skal det erindres, at banen yderligere skulle deles med de offentlige gæster, at det altid var uvist hvor længe banen kunne benyttes, samt at der ofte var brugt mange tidlige og kolde timer på at klargøre og oversprøjte banen. Det pludseligt formindskede rådighedsareal kombineret med de førnævnte tendenser til intern polarisering kan meget vel have været dråben, som har fået et i forvejen overfyldt bæger til at flyde over.

Kunstskejteløberne fik den ønskede deling af klubben, og dermed havde Kristen Nielsens bekymringer syv år tidligere i forhold til en deling af skøjteunionen i en ishockey og en kunstskejteløbsunion vist sig velbegrundede.

Om ishockeyfolkene overhovedet havde planer om at fortsætte i organiseret form vides ikke, men alt tyder på, at man fra kunsthøbernes side rent faktisk havde tænkt sig at starte på en frisk i en ren kunstskejteløbsforening. I september 1958 mødtes Nielsen, Dominicussen og Brill således og indkaldte til generalforsamling: »...med dagsorden ifølge Lovene samt andre interne forhold.« På mø-

det opfordredes samtlige medlemmer til at »give møde« til generalforsamlingen; en opfordring, som fra medlemmernes side fuldstændig blev overhørt. På generalforsamlingen mødte kun de tre bestyrelsesmedlemmer samt en repræsentant for pressen, og man besluttede at: »...indkalde til en ekstraordinær generalforsamling senere med eneste punkt paa Dagsorden Foreningens ophør.«

Det var i første omgang ikke lykkedes at overbevise Esbjergs skøjteinteresserede om det rigtige i en deling af klubben, og et tilbageblik på de daværende omstændigheder synes også at pege i retning af, at en helt ny start på dette tidspunkt ville kunne blive for stor en mundfuld for selv de største ildsjæle. Selv om Kristen Nielsen mente at det ville: »...være en ren lækkerbissen for en ny bestyrelse at komme til at arbejde videre på denne bane, hvor alt ligger klar til brug...« havde han ikke kunnet overbevise een eneste af sine medborgere om rigtigheden af at møde op til generalforsamlingen og dermed sikre skøjteklubbens overlevelse. Den kunsthøberbane eksisterede endnu kun på tegnebordet, og klubbens hidtidige historie havde vist, at det kunne være noget af et Sisufosarbejde at skulle skaffe blot et midlertidigt tilholdssted. Man kan derfor, set i bagklogskabens lys, påstå, at oprettelsen af både en kunstskejteløberforening og en ishockeyforening, eller endog kun en kunstskejteløberforening, i Esbjerg på daværende tidspunkt på forhånd var dømt til at mislykkes.

Kristen Nielsen var gennem de seneste år kørt træet i bestyrelsesarbejdet og de mange praktiske gøremål, som fulgte med. Han havde bestridt formandsposten siden klubbens start og fandt efterhånden tiden inde til at la-

Vi var jo pionerer...

de friske hænder tage over. Dertil kom, at lokalpressen, efter at Nielsen var begyndt at lufte planerne om en kunstig bane, fandt anledning til ironisere over idéen om at lave et skøjtestadion i en by, hvis skøjteklub kun havde relativt få medlemmer. Nogle mener, at denne negative indstilling til klubbens arbejde var medvirkende til, at formanden til sidst gav op.

Den kunstfrosne bane bliver til

Selv om skøjteklubben blev nedlagt, fortsatte bestræbelserne på at tilvejebringe en kunst-

frosen skøjtebane i Esbjerg. En lille gruppe mennesker, med daværende Stadioninspektør, Aksel Madsen i spidsen, var fast besluttede på at føre Kristen Niensens idéer ud i livet, og efter at have opnået opbakning fra idrætsparkens bestyrelse og Esbjerg Idræts Forbund påbegyndte man planlægningen af projektet. Midler skulle rejses, og budgetter skulle lægges, og man tog blandt andet til Malmø for dér at besigtige et lignende anlæg og dets økonomi. Endvidere skulle kommunen overbevises om rigtigheden af at anlægge en kunstfrosen bane i byen, og til det-

Esbjerg første kunstfrosne skøjtebane på Gl. Vardevej. Den blev indviet i november 1959. (Foto: Knud Rasmussen)

te formål skulle materialet fra Sverige anvendes. Aksel Madsen husker at bearbejdningen af kommunen foregik således: »Da dette (materialet, red.) var blevet mangfoldiggjort ved hjælp af en spritduplikator med lilla skrift, blev der bogtrykt et meget fint kartonomslag med teksten: Hvad er en kunstfrosen skøjtebane.

Jeg kørte personlig rundt og stemte dørklokker ved 25 byrådsmedlemmer og afleverede mappen til dem.«

Herefter gik det stærkt. Anlægsudgifterne i forbindelse med skøjtebanen var anslået til 300.000 kr., og ret hurtigt garanterede Dansk Idræts Forbund via et rentefrit lån de 100.000 kr. Det resterende beløb søgtes dækket i form af endnu et rentefrit lån fra Esbjerg Kommune. Dette afvistes, men i stedet tilbød man fra kommunens side at kautionere for bank- eller sparekasselån på indtil 200.000 kr. og dermed var finansieringen reelt i hus.

Nu kunne selve anlæggelsen begynde. Banen skulle placeres på Esbjerg Cykelbanes inderkreds; en placering, som af flere grunde, var yderst velegnet.

Cykelbanens konstruktion gjorde, at banen ville blive forsænket ca. 5 meter i forhold til det øvrige terræn, hvilket vej- og især vindmæssigt virkede ideelt. Hertil kom, at der på cykelbanen allerede var anlagt flere praktiske foranstaltninger som højttaleranlæg, tilskuerpladser, lysinstallation og omklædningsrum.

Mens man spillede på den naturfrosne bane, havde man været vant til at møde omklædt og tage hjem og bade bagefter. På cykelbanen var der omklædningsrum, men de var ikke indrettet til, at der skulle klædes om i

vinterhalvåret. Rummet var hverken opvarmet eller isoleret, og det varme vand rakte som regel kun til de første 8 - 10 mand, men der var trods alt tale om fremskridt i forhold til tidligere.

Senere fik man, som en slags luksus, lov at omdanne cykelbanens totalisatorbygning til klublokale. Her indrettede man sig og stillede gasvarmere op. Man fik tilmed sat nogle brusere op, og ved hjælp af flaskegas fik man vandet varmt. Heller ikke denne bygning var dog bygget til vinterbrug og trods forsøgene på at skaffe lidt varme var der for det meste »hundekoldt«.

Banen skulle oprindeligt stå færdig til indvielse d. 25. oktober 1959, men det vestjydske vejrlig viste sig i byggeperioden fra sin hårde side, og den officielle indvielse måtte derfor udskydes til søndag d. 8. november. Allerede i ugen op til indvielsen kunne banen dog åbnes for offentligheden, og tilmed med overvældende succes. Alene på de fire første åbningsdage kunne man på den nye bane notere et besøgstal på næsten 5000, og inden banen officielt blev åbnet havde ca. 10.000 aflagt besøg.

En ny æra

Gennem 18 år havde Esbjerg Skøjteklub næsten konstant måttet slås med det problem, at man havde en skøjteklub, men intet ordentligt sted at skøjte. Nu kun godt et år efter, at man havde nedlagt skøjteklubben, opstod den omvendte situation: Man var i besiddelse af Danmarks mest moderne skøjtebane, men byen havde ingen skøjteklub! At der var tale om en problematisk situation, gik op for idrætsparkens ledelse, da man, via Dansk Skøjteunion, ønskede at hyre norske og

københavnske kunstskejteløbere til en opvisning i forbindelse med den officielle åbning af banen. Henvendelsen faldt i august måned, og det var en overrasket stadioninspektør, som kunne modtage unionens svar: »...at de ikke kunne sende løbere til Esbjerg, for der var jo ingen klub i byen.« Stadioninspektøren tog udfordringen op, og d. 16. august afholdtes stiftende generalforsamling i den nye Esbjerg Skøjte Klub, med stadioninspektøren selv som medlem af første bestyrelse.

Torsdag d. 5. november tog man for første gang på den kunstfrosne bane hul på ishockeytræningen. Een af de fremtrædende spillere fra tiden på den naturfrosne bane, Bent Torbensen, havde i sommerens løb været på trænerkursus i Norge, og med ham som spillende træner var man fra den nye skøjteklubs side klar til at tilbyde ishockey. Til den første træning mødte 23 nysgerrige op, og snart var man ca. 30 spillere fordelt på to hold.

Den officielle indvielse af Danmarks første kunstfrosne skøjtebane blev som nævnt holdt d. 8. november. Under overværelse af ca. 3000 tilskuere blev der holdt taler af blandt andet formanden for Dansk Idrætsforbund og Esbjergs borgmester, og især stadioninspektør, Aksel Madsen høstede megen ros for: »...det fremsyn og det arbejde, der var to meget vigtige faktorer ved banens tilblivelse.« Der var også opvisning i kunstskejteløb, og i dagens anledning havde man arrangeret en ishockeykamp mellem et udvalgt dansk hold og et svensk hold fra Mörrarp. Svenskerne vandt 7 - 1 over et dansk hold, som kun talte een esbjergenser, træneren, Bent Torbensen.

Selv om der havde været spillet ishockey

på banen i Strandskoven, var det endnu kun de allerfærreste, som havde mere end et overfladisk kendskab til spillet, og nok især de mange regler kunne volde problemer. Derfor lavede man til dagen en populær introduktion til spillet så man, som en journalist på Vestkysten udtrykte det: »...ikke kommer til at stå lige så uforstående overfor det som overfor en Peking-opera.«

Indvielsen af banen markerede indgangen til en ny periode for ishockey i Esbjerg, en periode med helt anderledes udvikling for spillet, end man havde set i årene på den naturfrosne bane. Man var stadig på begynderstadiet, og mange af spillerne i den nye Esbjerg Skøjte Klub havde aldrig før spillet ishockey. Men fra maksimalt at kunne spille ca. to uger om året, fik man nu mulighed for at træne og spille to gange om ugen, fire måneder om året, og hvad der var vigtigst: Man var ikke længere afhængig af frostvejr. Ganske hurtigt løftedes niveauet derfor til et helt andet, end man havde kendt på den naturfrosne bane.

Betydningen af at have fået en kunstig frosen bane var enorm, og banen vurderes af spillere fra dengang som den vigtigste årsag til at Esbjerg som ishockeyby har opnået sit nuværende niveau. Det udelukkes ikke, at man alligevel havde fået et ishockeyhold, men det understreges, at det sandsynligvis ville have været betydelig længere tid inden man var nået op blandt de bedste.

At der er noget snakken ses, hvis man idag ser på hvilke jyske byer, som i dag er repræsenteret i dansk ishockey. Af holdene fra dengang er kun Esbjerg og Herning tilbage og i Silkeborg, som var 50'ernes jyske storhold har man i dag ikke engang en skøjtehal.

I de milde vintre i starten af 60'erne måtte samtlige jyske hold transporteres til Esbjerg for at træne og spille kamp, og langsomt begyndte holdene at falde fra. Enkelte byer foretog sporadiske forsøg på at starte ishockeyhold, men uden en kunstig bane gik det ikke, og ingen vil vel i dag forbinde byer som Vejle og Varde med ishockey.

Perspektiver

Det er ganske svært at sige, hvorfor man begyndte at spille ishockey i Esbjerg. Én historie siger, at det var fiskerne som fostrede idéen, når fiskeriet lå stille i vintermånederne. Fiskerne havde lært sig at skøjte i »klitten« og havde masser af tid mens der var is på havet. De løb oprindeligt på klitskøjter og skulle ikke have noget af kunstskejteløb. Der skulle være action og kropskontakt, og dertil var ishockeyspillet godt egnet.

Nogle mener, at idéen om ishockey i Esbjerg kan henføres til en enkelt person. Denne person, Erik Skelmosen, var også fiskerskipper og havde været i Canada, hvor han havde oplevet spillet. Denne historie har jeg hverken kunnet af- eller bekræfte, blot kan jeg konstatere, at Skelmosen ikke sad i bestyrelsen for Esbjerg Skøjteklub første gang forslaget om at oprette et ishockeyhold blev fremsat i 1946.

Kendetegnende for de, som startede med at spille ishockey i Esbjerg, er, at de i forvejen alle indgik i forskellige former for sociale relationer med hinanden. Nogle spillede fodbold eller gik til FDF sammen, andre gik i skole sammen og hørte derigennem om det nye spil, men vigtigst synes at have været, at de alle boede i det samme område af byen, nemlig Vesterbyen. Det var »Vesterhavsdren-

ge«, som startede med at spille ishockey i Esbjerg. De kom fra området omkring det, der i daglig tale hedder »dyrskuepladsen«, fra Vesterhavsgade, Frodesgade og især fra Sjællandsgade kom der mange. Fælles for alle er, at de boede vest for Stormgade, at de havde en fascination for at løbe på skøjter, og at de i enten skole eller fritid havde omgang med andre ishockeyinteresserede. En gruppe unge, som begyndte at spille ishockey i Esbjerg Skøjteklub i 1954, havde oprindeligt løbet på skøjter sammen på søerne i Fovrfeldt. Der spillede de en form for ishockey med nogle kæppe og en bold indtil de begyndte at spille i mere organiseret form.

Samværet i form af forskellige former for mere eller mindre etablerede sociale relationer, anser jeg for en væsentlig årsag til, at det netop blev disse unge, som blev de første til at spille ishockey i Esbjerg. Idrætsparkens beliggenhed i forhold til Vesterbyen bør dog på ingen måde undervurderes. Vesterbyen er, i forhold til såvel Strandskoven som Cykelbanen, rent afstandsmæssigt gunstigt beliggende; en enkel, men indlysende forklaring på at det netop var herfra de første spillere rekrutteredes. Dette forhold er yderligere blevet understreget af interviewpersonerne i forbindelse med dette studie.

Det faktum, at ingen af de første ishockeyspillere var fra Østerbyen gør det imidlertid nærliggende at undersøge betydningen af bopælens beliggenhed i forhold til idrætsfaciliteterne, hvilket dog viser sig som en krævede affære. Hans Aldskogius lancerer i sin bog om ishockeyens betydning for Leksand, tanken om, at det ganske enkelt er afstanden til skøjtehallen, som bestemmer valget af ishockey som idrætsgren. Det bliver dog ved

Et hold fra Esbjerg Ishockey Klub fotograferet i 1966. (Esbjerg Byhistoriske Arkiv. B 10.849)

spekulationerne, og Aldskogius understreger, at en analyse af problemstillingen kræver omfattende information om såvel medlemmer som befolkningssammensætning i de forskellige bydele. I alle tilfælde er sammenhængen, som den så ud i Esbjerg ikke enestående. I Sverige har man, i eksempelvis Gävle, set en lignende sammenhæng, idet ishockeyholdet fra Brynäs i storhedstiden i 60'erne overvejende bestod af spillere fra samme kvarter og med sociale relationer, som rakte udover det rent ishockeymæssige.

I kølvandet på den nye skøjtebane og den stærkt forøgede interesse for ishockeyspillet, blev der, ved hjælp af de mange fodboldtilhængere, som i fodboldens vinterpause begyndte at gå til ishockey, skabt en tilskuerkultur, som gennem årene har været med til at gøre Esbjerg til ishockeyby. På naturbanen var det sandsynligvis ofte nyhedens interesse, som fik folk til at møde op, men på cykelbanen blev der skabt nogle særlige rammer, som fik folk til at komme igen og igen og i al slags vejr. Langt de fleste kampe var præget

af det vestjyske vejrlig med rusk og regn, og ofte lå der vand eller sne på banen. Men tanken om de gange, hvor man spillede i frostklart, vindstille vejr kan stadig få »stjernerne frem i øjnene« på de spillere, som var med, og også tilskuerne husker disse dage som noget enestående. Ofte antog skøjtebanens omgivelser skovtursagtig karakter, hvor folk havde thermokander med, og der var tid til en rask sneboldkamp ind imellem. Havde man oplevet een af de dage, så glemte man hurtigt de mange kampe med så meget sne på banen, at det næsten var umuligt at spille ishockey, og de mange gange kampene måtte afbrydes, indtil man, med sneskrabere, havde ryddet banen, så det igen kunne lade sig gøre at skøjte.

For de, som ikke brød sig om det esbjergensiske vintervejr, men godt kunne lide ishockey, lavede man i starten af 60'erne et utraditionelt tiltag. Ishockeybanens forsænkede placering på cykelbanens inderkreds gjorde det muligt rundt om banen at parkere en række biler med fornem udsigt til begivenhederne på banen. Derfor lavede man Drive in systemet, som indebar, at man for 10 kr. kunne løse billet til bil og passagerer. Kuldske personer kunne på denne måde fra en ophøjet position øverst på cykelbanen overvære klubbens hjemmekampe.

Effekten af de sportslige resultater bør heller ikke underkendes. I en periode på 13 år, fra først i 60'erne til midt i 70'erne, blev Esbjergs ishockeyhold aldrig placeret dårligere end nr. 3 i den bedste række, hvilket naturligvis har givet en række spændende kampe, som yderligere har været bidragende til at gøre det spændende at gå til ishockey. Særligt kampene mod Rungsted og K.S.F.

som i begyndelsen af 60'erne gang på gang snuppede danmarksmesterskabet for næsen af Esbjerg, var publikumsmagneter, og der kunne til disse kampe samles op imod 3000 tilskuere. Tilskuertal som disse var i samme periode helt utænkelige til kampe i København.

Disse faktorer, mener jeg, har været med til at skabe et publikum og en tradition for ishockey, som også i dag kan mærkes i Esbjerg.

I artiklens hovedafsnit anførtes anlæggelsen af den kunstfrosne afslutningsvis som den væsentligste årsag til, at Esbjerg i sin tid fik status af »ishockeyby«. I den forbindelse finder jeg det vigtigt, at tilstedeværelsen af den oprindelige Esbjerg Skøjteklub ikke glemmes. Selv om den historiske udvikling har vist, at der skulle kunstfrosne baner til for at sikre klubbernes eksistens og sætte skub i udviklingen mener jeg, at pionertiden har haft sin indflydelse på udviklingen også.

I dag kan det synes som, om pionertiden mest bare var sjove og hyggelige historier om klubånd og tøvejr, men jeg tror at man skal se de første år som en forudsætning for, at starten på perioden med kunstfrosne baner trods alt ikke kom til at foregå fra et absolut nulpunkt. Set i et sammenhængende perspektiv er det således måske ikke pionerårene, som har haft den største betydning for det nuværende niveau. Tiden på den naturfrosne bane har ikke været en nødvendig og uundgåelig fase, men jeg mener, at perioden har tilført den esbjergensiske ishockey en yderligere dimension, og jeg ser det som en styrke, at man i Esbjerg har en ishockeyklub som har gennemlevet alle faser af udviklingen i dansk ishockey.

Vi var jo pionerer...

Litteratur

Aldskogius, Hans: Leksand, Leksand, Leksand!, Gidlunds Bokförlag 1993

Besøget på skøjtebanen har overgået alle forventninger, Vestkysten, d. 5-11-59

Byström, Bobby: Tre Kronor - ett landslag, Strömbergs Bokförlag AB 1995

Esbjerg by- og erhvervsøkonomiske oversigter, januar 1960

Forhandlingsprotokol for Esbjerg Skøjteklub 1940-58.

Historisk dag for dansk idræt, Vestkysten, d. 9-11-59

Horsens Avis d. 13-1-1947

Karlsson, Gerhard: Brynäs 80 år - Från kvarterslag till mästerklubb, Sport Förlaget 1993

Planer om et skøjtestadion i Esbjerg, Vestkysten, d. 27-11-57

Referat af Esbjerg Byråds Forhandlinger Året 1959

Retbøll, Lise, red.: Esbjerg Skøjteklub 25 år.

Schreiber, red.: Pucken - Herning Ishockey i 25 år.

Scrapbøger med avisudklip, venligst udlånt af Peter Sørensen.

Skøjteklubben har indledt træningen i ishockey, Vestkysten, d. 6-11-59

Skøjteklubben står nu foran sin opløsning, Vestkysten, d. 17-9-58

Thomsen, Ole B.: Dansk Skøjte Union 1912 - 1987, Dansk Skøjte Union 1987

Niels Grinderslev er født d. 7. maj 1971 i Esbjerg. Cand.mag. i Kulturformidling og Idræt. Har tidligere skrevet i tidsskriftet Focus Idræt.